

MASTEROPLEIDING

PSYCHOLOGIE

FACULTEIT DER GEDRAGS- EN

BEWEGINGSWETENSCHAPPEN

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0636

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING PSYCHOLOGIE VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	9
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	13
BIJLAGEN	29
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER	31
BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES	34
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA	37
BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA	39
BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	40

Dit rapport is vastgesteld op 20 juni 2018

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING PSYCHOLOGIE VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Masteropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	60260
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Arbeids- en Organisationspsychologie Sociale Psychologie Klinische Ontwikkelingspsychologie Klinische Neuropsychologie Klinische Psychologie
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Psychologie aan de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 21-22 maart 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 26 oktober 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de masteropleiding Psychologie beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en masterstudent Arbeids-, Organisatie- en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Het panel werd ondersteund door dr. J. (Jetje) de Groof, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereidingen op clusterniveau

In de periode van december 2017 tot en met juli 2018 is het visitatiecluster Psychologie volgens het nieuwe NVAO kader (2016) beoordeeld. Conform dit nieuwe kader is een hoofdstuk toegevoegd aan de zelfevaluatie waarin studenten hun visie op de opleiding geven en een 'ontwikkelgesprek' toegevoegd aan het locatiebezoek. Tijdens dit ontwikkelgesprek kan de opleiding informeel met het visitatiepanel in gesprek treden en om advies vragen over dilemma's waar de zij voor staat. Het cluster bestaat uit 26 te beoordelen opleidingen aan 11 universiteiten. Op basis van voordrachten van de betrokken opleidingen zijn panelleden geselecteerd en uitgenodigd. Vanwege de beperkingen in beschikbaarheid, conflicten met onafhankelijkheid en de hoeveelheid opleidingen die beoordeeld moesten worden, verschilden de panels en voorzitters van elkaar. De panels voor de verschillende opleidingen zijn voorgelegd aan de NVAO, die met de voorgestelde panels heeft ingestemd.

Het voltallige panel bestond uit de hieronder genoemde deskundigen:

- Em. prof. dr. J.M.A. (Marianne) Rixsen-Walraven, emeritus hoogleraar Ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen [voorzitter];
- Prof. dr. W.J. (Willem) Heiser, hoogleraar Datatheorie en hoogleraar Statistische Consultatie aan de Universiteit Leiden [voorzitter];
- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. M. H. (Marius) van Dijke, hoogleraar Behavioural Ethics bij de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Em. prof. Dr. P.M.G. (Paul) Emmelkamp, hoogleraar Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam, HSK en hoofdopleider van de GZ-opleiding Cure & Care Development;
- Dr. W.A. (Winnie) Gebhardt, universitair hoofddocent in Health Psychology aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Em. prof. dr. J.M. (Jules) Pieters, emeritus hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie, aan de Universiteit Twente;
- Prof. dr. W.B. (Wilmar) Schaufeli, hoogleraar A&O Psychologie aan de Universiteit Utrecht en onderzoekshoogleraar aan de KU Leuven;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- Prof. dr. C.P.M. (Cees) van der Vleuten, Hoogleraar Onderwijs en wetenschappelijk directeur van de afdeling Educational Development and Research aan de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences aan Maastricht University;
- A.M. (Anna) van Oosterzee, research masterstudente in Cognitive and Clinical Neuroscience aan Maastricht University [studentlid];
- R. (Robin) Siemann, bachelorstudent Psychologie aan de Universiteit Utrecht [studentlid];
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en Arbeids-, Organisatie- en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid];
- M. (Margit) van der Werff, bachelorstudent Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Secretarissen voor de diverse bezoeken waren dr. J. (Jetje) de Groof, drs. E.G.M. (Mariette) Huisjes, en dr. Erwin van Rijswoud (tevens projectleider).

Op 2 november 2017 zijn de voorzitters getraind en is met hen de visitatieopdracht, het beoordelingskader en de werkwijze besproken. Op 3 november 2017 is een startvergadering

gehouden met de voorzitters, panelleden en secretarissen. Daarin is de opdracht aan het visitatiepanel, de werkwijze voor de hele visitatie en de werkwijze per bezoek besproken; tevens is het beoordelingskader doorgenomen en is afgesproken om na de eerste zes en voor de laatste vijf visitatiebezoeken met de voorzitters, vicevoorzitters en de secretarissen een ijkingsoverleg te houden. Met een panellid dat niet aanwezig kon zijn bij de startvergadering is dit op een later moment herhaald.

Visitaties en rapporten

Ter voorbereiding op de visitatie heeft iedere opleiding een zelfevaluatie-rapport geschreven. Daarnaast is door de opleiding een passend aantal eindwerken (afhankelijk van het aantal te beoordelen opleidingen) en de beoordelingsformulieren ter beschikking gesteld, alsook de cursusdossiers van geselecteerde vakken. In overleg met de voorzitter heeft de secretaris een afgewogen selectie van de eindwerken gemaakt uit het overzicht van afstudeerders van de laatste twee volledige academische jaren. Voorafgaand aan het bezoek hebben de panelleden hun vragen en kritische lezingen van dit materiaal met elkaar gedeeld en de gesprekken voorbereid.

Bezoek

De secretaris heeft in vooroverleg met de opleiding een bezoekprogramma opgesteld, waarbij de opleiding zelf verantwoordelijk was voor de selectie van de gesprekspartners. Tijdens het meerdaagse visitatiebezoek is gesproken met de inhoudelijk en formeel verantwoordelijken voor de opleiding(en), studenten, docenten, de opleidingscommissie en de examencommissie. In de meeste gevallen is ook een open spreekuur gehouden, waar in enkele gevallen gebruik van is gemaakt. Met alle opleidingen is ook een ontwikkelgesprek gehouden, waarbij de opleiding de regie had over de gespreksonderwerpen, en zelf verantwoordelijk was voor de gespreksleiding en verslaglegging. Sommige opleidingen opteerden ervoor om het ontwikkelgesprek als laatste formele onderdeel van het visitatiebezoek te houden (voor de mondelinge terugkoppeling). Anderen wilden het ontwikkelgesprek graag los van de visitatiegesprekken houden, en hebben deze op een later moment (de volgende dag of enkele weken later) gehouden. Iedere opleiding kon het ontwikkelgesprek derhalve op een voor hen zo gunstige mogelijke manier inrichten.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Na collegiale toetsing stuurde zij het rapport naar de panelleden. Hun commentaar is door de secretaris verwerkt en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar het bestuur van de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen, met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden en waar nodig heeft de secretaris in overleg met de voorzitter het rapport aangepast. Vervolgens is het rapport vastgesteld en toegestuurd aan het college van bestuur van Vrije Universiteit Amsterdam.

Ijking en kwaliteitsborging

Vanwege de hoeveelheid te beoordelen opleidingen, de verschillen in panelsamenstelling en de verschillende voorzitters, is expliciet aandacht besteed aan het borgen van de kwaliteit en consistentie van de oordelen. Zo zijn de drie voorzitters gelijktijdig getraind door twee QANU projectleiders, en hebben de drie secretarissen (waarvan één tevens verantwoordelijk projectleider was) nauw contact onderhouden over de visitaties. Verder sloot de projectleider bij iedere visitatie aan op het moment dat het panel de voorlopige bevindingen ging opstellen. Zo konden de oordelen tussen de visitaties en de verschillende panels steeds worden vergeleken en geijkt.

Bij de visitaties waarbij een voorzitter voor het eerst deze rol op zich nam, was de voorzitter van de voorgaande visitatie de vicevoorzitter. Zodoende konden de werkwijze en beoordelingswijze van de verschillende panels en voorzitters goed op elkaar worden afgestemd en geijkt. Daarnaast heeft het panel twee ijkingsoverleggen gepland, waar de voorzitters, vicevoorzitters, secretarissen en de projectleider aan deelnamen. Het eerste ijkingsoverleg betrof de visitaties aan de RU, UU, MU, OU, UvA en VU; het tweede ijkingsoverleg de RUG, EUR, LEI, TIU en de UT. De basis voor het ijken was het gezamenlijk vaststellen dat de basiskwaliteit van het Nederlandse psychologieonderwijs vanuit

een internationaal perspectief wordt beoordeeld. Bij het ijkten zijn de voorlopige oordelen van de betrokken opleidingen per standaard besproken en vastgesteld.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

De eenjarige masteropleiding Psychologie (60 EC) van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) maakt deel uit van de Faculteit der Gedrag- en Bewegingswetenschappen (FGB). De masteropleiding kent vijf afstudeertrajecten: Arbeids- en Organisationspsychologie; Sociale Psychologie; Klinische Ontwikkelingspsychologie; Klinische Neuropsychologie; en Klinische Psychologie. De klinische trajecten worden in het Nederlands aangeboden; de niet-klinische zijn Engelstalig.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

Het panel is van mening dat de eindtermen van de opleiding op het niveau van een academische master zijn geformuleerd en in lijn zijn met het domeinspecifiek referentiekader (DSR). Het apprecieert dat behalve algemene ook specifieke eindtermen voor elk van de afstudeertrajecten zijn uitgewerkt. Het heeft vastgesteld dat de opleiding invulling geeft aan het 'scientist-practitioner' profiel van de studenten. Het panel heeft waardering voor het open, diverse karakter van de opleiding en haar internationale ambities. Het heeft geconstateerd dat, door de integratie van de afstudeertrajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en Organisationspsychologie vanaf 2018-2019, alle trajecten zich richten op een welbepaalde beroepspraktijk. Het moedigt de opleiding aan door te gaan met de ontwikkeling van een duidelijk profiel, en goed na te denken over de uitwerking van het geïntegreerde traject.

Het panel stelde vast dat de opleiding studenten wil afleveren die direct inzetbaar zijn in het werkveld van de psychologie en waardeert dat de werkveldadviesraad, die een brede vertegenwoordiging van het werkveld vormt, hierin een rol speelt. Het panel is van mening dat de opleiding de nodige inspanningen levert om de aansluiting bij de postacademische vervolgoopleidingen van de GGZ te waarborgen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het panel heeft vastgesteld dat de masteropleiding Psychologie van de VU beschikt over een solide en coherent curriculum, dat de studenten in staat stelt de beoogde leerdoelen te bereiken. Er worden volgens het panel vijf duidelijk uitgewerkte afstudeertrajecten aangeboden. Het panel waardeert dat de opleiding waar mogelijk en wenselijk werk maakt van de afstemming van de curricula en procedures van de trajecten, en moedigt de opleiding aan dit proces voort te zetten. Het panel is van mening dat de Opleidingscommissie (OLC) haar kerntaken adequaat verricht, maar dat er nog verbetermarge is in de proactieve en strategische werking van de OLC.

Het panel stelde vast dat de verdeling tussen het cursorische en praktische deel (stage en masterthese) van het programma in de verschillende trajecten evenwichtig is en constateerde dat de studenten zich voorbereid voelen om aan het praktische deel van het programma te beginnen. Het panel apprecieert dat een substantieel deel van het onderwijsprogramma uit een stage bestaat. Het is van mening dat de procedures en monitoring van de stage adequaat worden uitgevoerd. Het panel komt tot de conclusie dat het concept en de begeleiding van de masterthese op orde zijn. Wel vraagt het dat de opleiding erop toeziet dat het aanbod van mogelijke these-onderwerpen in alle afstudeertrajecten voldoende groot is. Ook beveelt het aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan het statistiekgebruik en academisch schrijven van de studenten.

Het panel waardeert bovendien dat de studenten zelfs binnen de beperkte ruimte die de eenjarige master biedt, ruimte krijgen om keuzes te maken. De masterclass Psychosen en Prepsychotische Beelden is zeer populair maar kan slechts door een beperkt aantal studenten gevolgd worden. Het panel vraagt om mogelijkheden om de capaciteit uit te breiden, grondig te exploreren.

Het panel stelde vast dat acties werden ondernomen om het relatief lage rendement van de opleiding aan te pakken. De meeste van deze initiatieven zijn recent doorgevoerd of moeten nog geïmplementeerd worden. Daarom kan hun effectiviteit nog niet geëvalueerd worden. Samen met de opleiding stelt het panel vast dat de studievertraging een persistent en lastig op te lossen

probleem is, waarvoor geen pasklare oplossingen bestaan. Aangezien het studierendement echter in de afgelopen periode nog daalde, dient dit probleem met prioriteit te worden aangepakt.

Het panel waardeert dat de opleiding weliswaar inzet op internationalisering, maar dit gericht doet en de klinische trajecten in het Nederlands aanbiedt. Het waardeert dat de diverse achtergronden van de studenten ook vertaling vinden in het stijgende aantal stageplekken waar interculturele diagnostiek en behandeling belangrijk is. Het panel heeft vastgesteld dat diverse werkvormen worden ingezet die aanzetten tot actief leren. Wel vraagt het panel om studenten goed te informeren over en begeleiden in dit op autonomie gerichte onderwijsmodel.

De inhoudelijke en didactische expertise van de staf is goed en het panel waardeert dat de opleiding zowel actieve onderzoekers als docenten uit het werkveld inzet. Hoewel studenten lovend zijn over de beschikbaarheid van de docenten, is het panel van mening dat een kleine staf de opleiding draagt. De opleiding is er volgens het panel in geslaagd de kwaliteit van het onderwijs te blijven garanderen door de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf. Dit neemt niet weg dat deze kwaliteit onder druk staat. Het panel raadt daarom aan duidelijker te sturen op de normen voor onderwijs-/onderzoeksbelasting van docenten en te zoeken naar manieren om ook staf die minder bij onderwijs betrokken is, meer te betrekken.

Standaard 3: Toetsing

Het panel komt tot de conclusie dat de masteropleiding Psychologie van de VU beschikt over een degelijk toetsstelsel, met heldere procedures die ertoe leiden dat de toetsing valide, betrouwbaar en transparant is. Het panel vindt dat het toetsstelsel degelijk vertaald wordt in de praktijk, met voldoende variëteit in de toetsvormen om de kennis, inzichten en vaardigheden van de studenten in kaart te brengen. Het panel is van mening dat de Examencommissie (EC) op adequate en onafhankelijke wijze toezicht houdt op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing.

De kwaliteit van de beoordeling van de mastertheses is eveneens op orde. Het beoordelingsformulier vindt het panel goed uitgewerkt, met duidelijke criteria die zowel ingaan op proces als product. Er zijn bovendien duidelijke richtlijnen over hoe het finale cijfer moet worden bepaald. Het panel vindt de toevoeging van een tweede onafhankelijke beoordelaar een positieve en noodzakelijke ontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de capaciteit die dit vereist. Een mogelijke oplossing bestaat er volgens het panel in om een deel van de staf dat vooral actief is in onderzoek bij deze taak te betrekken. Het panel is bovendien van mening dat de EC een meer sturende en proactieve rol kan spelen in de monitoring van de implementatie van deze regel.

Het panel komt tot de conclusie dat de evaluatie van de stages degelijk is, met duidelijke procedures en formulieren. Het panel heeft vastgesteld dat de beoordelingsformulieren voor de stage nu centraal door de studentenadministratie worden gearchiveerd, wat volgens het panel noodzakelijk is, aangezien de stages nu ook als eindwerk gelden.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

Het panel heeft vastgesteld dat het curriculum en de toetsing studenten in staat stellen de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De steekproef van eindwerken die het panel consulteerde, bevestigt dat de studenten voldoen aan de beoogde eindtermen en het academische masterniveau. Wel is het panel van mening dat in de mastertheses goed moet worden toegezien op de kwaliteit van het taalgebruik en op de ontwikkelingen in het gebruik van statistiek, en dat blijvend op een goede begeleiding van studenten moet worden ingezet.

Opleiding en panel zijn het met elkaar eens dat de oriëntatie van de studenten op de arbeidsmarkt een blijvend aandachtspunt dient te zijn. Het panel vindt het positief dat de opleiding beschikt over een breed en divers samengestelde werkveldadviesraad. Het waardeert dat de opleiding voor de klinische trajecten de aansluiting met de vervolgoopleidingen van de GGZ garandeert. Sterk vindt het panel hoe de alumni, onder andere door hun expertise in interculturele hulpverlening, een reële maatschappelijke bijdrage leveren.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Psychologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 20 juni 2018

Prof. dr. René van Hezewijk

Dr. Jetje de Groof

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Context

De masteropleiding Psychologie maakt deel uit van de Faculteit der Gedrag- en Bewegingswetenschappen (FGB), die op 1 juni 2015 werd gevormd door de fusie van twee faculteiten. FGB omvat bachelor- en (research)masteropleidingen binnen drie clusters, te weten Psychologie, Pedagogiek en Bewegingswetenschappen. In 2016 werd een nieuw onderwijsmanagement aangesteld met een aparte opleidingsdirecteur voor de bacheloropleiding Psychologie en voor de masteropleiding Psychologie.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Het panel stelde op basis van het zelfevaluatierapport vast dat de masteropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) als doel heeft om studenten op te leiden tot nieuwsgierige, betrokken, zelfstandige en kritische academici die kennis hebben van de meest relevante ontwikkelingen in de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Studenten worden opgeleid tot 'scientist-practitioner', wat betekent dat ze in staat moeten zijn problemen uit de beroepspraktijk te benaderen door middel van grondige analyse en kritische reflectie en op de hoogte dienen te zijn van wetenschappelijk onderzoek in de gekozen specialisatie. De opleiding wil tot slot ook ruime aandacht besteden aan de ontwikkeling van professionele vaardigheden en het handelen volgens de beroepsethiek.

De masteropleiding kent vijf afstudeertrajecten. Het traject Arbeids- en Organisationspsychologie heeft als hoofdthema menselijk gedrag binnen organisaties en werksituaties. Bij Sociale Psychologie worden studenten opgeleid om sociale theorieën in te zetten om maatschappelijke problemen op te lossen. Klinische Ontwikkelingspsychologie richt zich op de normale en afwijkende ontwikkeling van de mens vanaf de periode van voor de geboorte tot de jongvolwassenheid. Het traject Klinische Neuropsychologie wil studenten inzicht geven in de relatie tussen hersenen en gedrag. Klinische Psychologie, tenslotte, besteedt aandacht aan complexe vraagstukken op het gebied van volwassenen met psychische aandoeningen. Terwijl de drie klinische trajecten met het oog op de aansluiting op het werkveld in het Nederlands worden aangeboden, is in de andere trajecten de voertaal Engels. In alle trajecten wordt de studenten een verdiepend inzicht geboden in de belangrijkste theorieën en toepassingsgebieden van het gekozen traject. Het panel vernam dat de trajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en Organisationspsychologie met ingang van 2018-2019 geïntegreerd worden aangeboden. In het zelfevaluatierapport wordt aangegeven dat dit voor een betere profilering van de master zorgt, omdat alle overblijvende tracks voortaan een duidelijke beroepspraktijk vertegenwoordigen. Het panel waardeert dat de opleiding bezig is met het

aanscherpen van haar profiel. Het is van mening dat de trajecten op voldoende wijze de belangrijkste activiteiten van psychologen in het werkveld representeren. Veel zal volgens het panel afhangen van de wijze waarop het nieuwe traject wordt vormgegeven, en of de staf voldoende tijd krijgt om een interessant en aantrekkelijk traject te gaan aanbieden.

Tijdens het locatiebezoek kreeg het panel ook een beter beeld van andere elementen die kleur geven aan het opleidingsprofiel. Het stelde vast dat de ambitie van de VU om een 'open' instelling te zijn ertoe leidt dat de VU een divers studentenpubliek verwelkomt. Ook kennen verschillende trajecten van de masteropleiding een toenemende internationalisering, ook van het docentenkorps, wat de diversiteit verder doet toenemen. Daarnaast ziet het opleidingsmanagement de sterke verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek als een kenmerkend element. In het zelfevaluatie-rapport wordt ook de ruime en intensieve stageperiode in de opleiding, die dient om vanuit een wetenschappelijke oriëntatie aan de slag te kunnen gaan in de beroepspraktijk, als karakteristiek voor de opleiding aan de VU aangeduid.

Het panel stelde vast dat de eindtermen van de masteropleiding in lijn zijn met het domeinspecifieke referentiekader (DSR) en gerelateerd zijn aan de Dublin-descriptors voor het academische masterniveau. De opleiding richt zich op het oplossen van complexe vraagstukken en vormt een verdieping en verbreding van de kennis en vaardigheden die tijdens de bacheloropleiding werden verworven. Het panel waardeert dat de trajectspecifieke eindtermen in de afgelopen periode werden herzien en meer werden afgestemd op elkaar.

De opleiding wil studenten afleveren die direct inzetbaar zijn in het werkveld van de psychologie. In het zelfevaluatie-rapport wordt aangestipt dat goede contacten met het werkveld ervoor zorgen dat de opleiding in staat is de vinger aan de pols te houden op het vlak van recente ontwikkelingen. Vanuit dit gezichtspunt noemden tijdens het locatiebezoek verschillende gespreksgroepen de werkveldadviesraad, met leden uit uiteenlopende beroepspraktijken, een belangrijk instrument. Het panel leerde uit het zelfevaluatie-rapport bovendien dat de opleidingsdirecteur lid is van het stichtingsbestuur van de RINO, die zorg draagt voor de postdoctorale opleidingen. Op die manier wordt er volgens het panel voldoende voor gezorgd dat het niveau van de opleiding en de aansluiting op de postacademische opleidingen geborgd is.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de eindtermen van de opleiding op het niveau van een academische master zijn geformuleerd en in lijn zijn met het DSR. Het apprecieert dat behalve algemene ook specifieke eindtermen voor elk van de trajecten zijn uitgewerkt, die een duidelijke weerspiegeling van de verschillende trajecten zijn en bovendien onderling op elkaar zijn afgestemd. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding een wetenschappelijke oriëntatie combineert met de ontwikkeling van professionele vaardigheden en zo invulling geeft aan het 'scientist-practitioner' profiel van de studenten. Het panel heeft waardering voor het open, diverse karakter van de opleiding en haar internationale ambities.

Het panel vindt de inspanningen om het opleidingsprofiel aan te scherpen positief. Het heeft vastgesteld dat door de integratie van de afstudeertrajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en organisatiepsychologie vanaf 2018-2019 de trajecten zich richten op een welbepaalde beroepspraktijk. Het moedigt de opleiding aan door te gaan met de ontwikkeling van een duidelijk profiel, en goed na te denken over de ontwikkeling van het geïntegreerde traject.

Het panel stelde vast dat de opleiding studenten wil afleveren die direct inzetbaar zijn in het werkveld van de psychologie en waardeert dat de werkveldadviesraad, die een brede vertegenwoordiging van het werkveld vormt, hierin een rol speelt. Het panel is van mening dat de opleiding de nodige inspanningen levert om de aansluiting bij de postacademische vervolgoopleidingen van de GGZ te waarborgen.

Conclusie

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred).

Bevindingen

Curriculum

De masteropleiding bestaat uit een eenjarig programma (60 EC). Studenten kunnen uit vijf verschillende trajecten kiezen; vanaf collegejaar 2018-2019 worden dat er vier (zie ook standaard 1). Het panel las in het zelfevaluatie-rapport dat tussen de trajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en Organisatiepsychologie inhoudelijk een grote overlap bestaat. De opbouw van het curriculum verschilt van traject tot traject (zie ook bijlage 3 voor een overzicht van het curriculum). In de trajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en Organisatiepsychologie bestaat het eerste semester uit cursorisch onderwijs (30 EC) en biedt het tweede semester ruimte aan een praktijkgedeelte (30 EC, bestaande uit de praktijkstage van 14 EC en masterthese van 16 EC). Bij de klinische trajecten beslaat het praktijkgedeelte meer dan de helft van het totale programma (36 EC bij Klinische Neuropsychologie, waarvan 16 EC stage en 20 EC masterthese; 42 EC bij Klinische Ontwikkelingspsychologie en Klinische Psychologie, waarvan 18 EC stage en 24 EC masterthese). Hiernaast volgen studenten cursorisch onderwijs (18 EC bij Klinische Ontwikkelingspsychologie en Klinische Psychologie; 24 EC bij Klinische Neuropsychologie). Studenten in de klinische trajecten kunnen het hele jaar door starten met hun praktijkstage en masterthese. Tijdens het locatiebezoek vernam het panel dat studenten die vanuit de bacheloropleiding van de VU instromen, zich al voldoende voorbereid voelen om meteen met de stage van start te gaan omwille van de specialisatie in de bachelor. Bachelors uit andere instellingen dienen eventuele deficiënties weg te werken voordat ze met de stage van start kunnen gaan. Vanaf collegejaar 2018-2019 dienen deze deficiënties voor de start van de master te zijn weggewerkt (zie ook hieronder, 'Toelating en instroom'). In de klinische trajecten kunnen studenten er ook voor opteren om in plaats van een klinische stage, een onderzoeks- of beleidsstage te doen (zie ook hieronder, 'Praktijkstage en masterthese'). Vanaf collegejaar 2018-2019 wordt de masterthese in alle trajecten gelijkgeschakeld naar 18 EC. Bovendien worden de praktijkstages in alle klinische trajecten gelijkgetrokken naar 24 EC, zodat er meer uniformiteit is tussen de verschillende trajecten.

Het panel is van mening dat in alle trajecten een solide en coherent curriculum wordt aangeboden. Het panel waardeert dat de opleiding inspanningen levert om waar mogelijk meer uniformiteit tussen de trajecten te voorzien. Het stelde vast dat per traject een coördinator werd aangesteld om de cohesie binnen, maar ook de afstemming tussen de trajecten te bewaken.

In alle trajecten is er naast een verplicht cursusaanbod ook een aanbod van trajectspecifieke cursussen waaruit de studenten een keuze dienen te maken. Het panel waardeert dat aan de studenten deze keuzeruimte geboden wordt. Het vernam van de docenten dat in de klinische trajecten veel aandacht is voor de aansluiting bij de vooropleidingseisen van de GZ opleiding. Ondanks de variëteit in keuzevakken die studenten volgen, voldoen ze in alle klinische trajecten aan deze eisen.

Het panel bestudeerde de vakbeschrijvingen en een representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal. Het concludeert hieruit dat een logisch opgebouwd en coherent programma wordt aangeboden. Het stelde bovendien aan de hand van de matrix met beoogde eindtermen en aangeboden vakken vast dat het curriculum de studenten in staat stelt de eindtermen te bereiken. De inhoud van de vakken sluit volgens het panel aan bij de 'state of the art' en is op het niveau van een academische master. Het panel waardeert dat de inhoud van de cursussen gericht is op toepassing in de praktijk en dat zo verder invulling wordt gegeven aan de beroepsvoorbereiding van de studenten. Het studentenhoofdstuk van de zelfevaluatie geeft aan dat studenten meer ruimte voor de ontwikkeling van presentatievaardigheden zouden waarderen. Het panel ondersteunt de opmerking in het studentenhoofdstuk en geeft ter overweging mee de masterthese mede af te sluiten met een beoordeelde presentatie.

Voor het (niet-klinische) traject Arbeids- en Organisationspsychologie viel het het panel op dat studenten ook maximaal één cursus uit een ander traject of een aanverwante studie kunnen kiezen. Het panel exploreerde met het opleidingsmanagement de motivatie voor deze keuze, aangezien de eenjarige master al beperkte ruimte biedt om gespecialiseerde kennis en vaardigheden aan te bieden. Het management legde uit dat het werkveld van de Arbeids- en Organisationspsychologie in grote mate interdisciplinair functioneert en dat het daarom een bewuste keuze is studenten ook cursussen uit aangrenzende disciplines, zoals de bedrijfskunde, aan te bieden. Daarnaast maken studenten gebruik van de geboden ruimte om een buitenlandervaring op te doen. Het panel ziet de toegevoegde waarde van een dergelijk keuzevak. Het stelde vast dat er duidelijke richtlijnen gelden voor welke cursussen studenten kunnen kiezen en dat erop toegezien wordt dat deze nageleefd worden.

In de voorbije periode is hard gewerkt aan de stroomlijning van het cursusaanbod binnen het traject Klinische psychologie. In het aanbod zaten aanvankelijk veel verschillende cursussen waar een beperkt aantal studenten aan konden deelnemen, wat tot studievertraging leidde (zie ook verder, 'Studeerbaarheid en studierendement'). Het opleidingsmanagement legde uit hoe de beslissing werd genomen om een beperkter aanbod van vakken, met een grotere capaciteit, te voorzien. Bovendien werden de keuzecursussen beter afgestemd op de VU-visie en -kernwaarden, met onder andere vakken rond diversiteit, 'global mental health', e-health en preventie. Op basis van de studiegids stelde het panel vast dat in collegejaar 2017-2018 zeven keuzecursussen worden aangeboden. Voor drie van deze cursussen blijft echter de beperkte capaciteit gelden (Ministage Laag Intensief Behandelen, Training Gespreksvaardigheid, Masterclass Psychosen en Prepsychozen). Met name voor de Masterclass overstijgt de interesse ruimschoots de capaciteit. Tijdens het locatiebezoek stelde het panel vast dat studenten en alumni het beperkte deelnemersaantal aan deze cursus betreuren en bereid zijn studievertraging op te lopen om zich van deelname te verzekeren. Op die manier blijft het vak een 'bottleneck' (zie ook hieronder, 'Studeerbaarheid en studierendement'). Het panel exploreerde tijdens het locatiebezoek de mogelijkheden om de capaciteit te vergroten. De cursuscoördinator lichtte toe hoe het succes van de cursus ligt in de kleinschaligheid en de nadruk op vaardigheden, zodat een uitbreiding niet evident is. Het panel heeft begrip voor deze context, maar geeft als suggestie mee om blijvend te zoeken naar manieren om deze bottleneck weg te werken.

Uit het overzicht van de cursusevaluaties blijkt dat de studenten tevreden zijn over de inhoud van de cursussen, die gemiddeld 4,03 (op een vijfpuntsschaal) scoren. De studenten met wie het panel kon spreken, gaven aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de vakken en apprecieerden de open sfeer en beschikbaarheid van de docenten. Studenten uit de internationale tracks haalden ook de positieve sfeer binnen de internationale studentengroep aan.

Stage en masterthese

De opleiding kent twee eindwerken: de praktijkstage en de masterthese. In het zelfevalueringsrapport las het panel dat de student tijdens de praktijkstage onder begeleiding de werkzaamheden van een startende psycholoog uitvoert, in de beroepspraktijk van het gekozen afstudeertraject. In de klinische trajecten kunnen studenten kiezen tussen een klinische stage en een onderzoeksstage (traject

Klinische neuropsychologie) of beleids- en onderzoeksstage (trajecten Klinische Psychologie en Klinische Ontwikkelingspsychologie). In dit geval maakt de student kennis met het betrokken werkveld op het gebied van beleid of onderzoek. Het panel stelde vast dat duidelijke stagehandleidingen zijn uitgewerkt, waarin uitgebreid aandacht is voor het vinden van de stageplaats, de verschillende rollen bij de begeleiding, de intervisie en de tussentijdse en eindevaluatie. Deze handleidingen zijn beschikbaar in de elektronische leeromgeving Canvas. Het panel constateerde in de handleidingen dat ook de kwaliteitsvereisten waar de verschillende soorten stages aan moeten voldoen, duidelijk beschreven staan. De stagecoördinator ziet toe op de kwaliteit van de stageplek en de geboden begeleiding. De studenten van de klinische trajecten voegden toe dat hierbij ook actief gecheckt wordt of wordt voldaan aan de GZ-vooropleidingseisen omtrent het aantal uren diagnostiek en behandeling. Tijdens de stage dient de student ook te reflecteren op de eigen voortgang in het professionele handelen. Daarnaast analyseert en evalueert hij/zij vanuit een wetenschappelijke invalshoek de werkwijze van de stage-instelling. Zowel de wetenschappelijke reflectie als de reflectie op het eigen professionele handelen vinden hun neerslag in het stageverslag.

Tijdens het locatiebezoek gaven de studenten aan dat ze goed begeleid worden in het vinden van stageplaatsen en daarom op dit vlak geen problemen ondervonden hadden. Ze stelden dat ook de voorlichting over dit thema goed is. Deze ondersteuning is met name ook belangrijk voor de klinische stages, waarvoor het vaak moeilijker is een stageplaats te vinden. De betrokken docenten legden uit dat enerzijds gewerkt wordt met een aanbod aan stageplekken waarmee de opleiding vast samenwerkt. Daarnaast is er een aanzienlijke lijst van instellingen waarmee de VU geen vaste afspraak heeft, maar waarmee toch frequent wordt samengewerkt. Studenten hebben het recht één keer te solliciteren op een vaste stageplek. Daarna kunnen ze solliciteren op de andere stageplekken, die op Canvas worden bekend gemaakt. Studenten krijgen sollicitatietrainingen en worden begeleid op individueel niveau indien ze geen stage vinden, wat het panel waardeert. Docenten en opleidingsmanagement illustreerden hoe studenten zelf ook heel actief zijn in het vinden van stageplaatsen. Het toenemende aantal studenten met een andere culturele achtergrond zorgt voor een stijgend aanbod van stageplekken waar interculturele diagnostiek een belangrijke rol speelt. Deze stages vormen vervolgens het startpunt voor nieuwe onderzoeksprojecten, zodat de expertise over dit thema groeit. Het panel is het met het opleidingsmanagement eens dat dit een zeer waardevolle manier is om de maatschappelijke ambities van de VU in de praktijk te brengen. De alumni legden tenslotte uit dat ze zowel de individuele begeleiding van de stage, als de intervisie tijdens de stage (voor de klinische trajecten), als zeer goed hadden ervaren. Samenvattend is het panel van oordeel dat de stages adequaat georganiseerd en begeleid worden.

Het doel van de masterthese is het opdoen van ervaring met het opzetten, uitvoeren en rapporteren van onderzoek. De procedures voor de masterthese zijn vastgelegd in de thesehandleiding, die beschikbaar is voor studenten via de elektronische leeromgeving Canvas. Het panel consulteerde deze handleiding tijdens het locatiebezoek en vond hem helder uitgewerkt, met aandacht voor het vinden van een onderzoekplaats, de procedures, de taken van de begeleiders en de evaluatie. Het opleidingsmanagement legde uit dat in de voorbije periode hard werd gewerkt aan de uniformering van de mastertheseprocedures van de verschillende trajecten. Waar mogelijk en wenselijk zijn de procedures geüniformeerd (zie ook standaard 3). De begeleiding van de masterthese gebeurt door een docent van de opleiding of door een externe begeleider van een instituut uit het werkveld. De masterthesecoördinator ziet toe op de kwaliteit van de begeleiding van de interne en externe mastertheses. Het panel besprak met de Examencommissie (EC) op welke manier de kwaliteitscontrole gebeurt bij extern uitgevoerde theses. Uitgelegd werd dat duidelijke eisen worden gesteld aan de begeleider, die gepromoveerd dient te zijn in het betreffende vakgebied. Hoewel in het verleden een aanzienlijk deel van de studenten koos voor een externe uitgevoerde these, is dit aandeel kleiner geworden. Aangestipt werd bovendien dat bij externe theses steeds de examinator van de VU de eindverantwoordelijkheid draagt.

Het panel waardeert dat de these van start gaat met een onderzoeksvorstel, dat door de twee beoordelaars (zie ook standaard 3) van de these onafhankelijk van elkaar bekeken en goedgekeurd dient te worden. Bij goedkeuring kan voortgewerkt worden en wordt een masterthesecontract

opgesteld, waarin ook de beoogde einddatum wordt vastgelegd om studie-uitloop te voorkomen. Het panel is van mening dat deze procedures adequaat zijn uitgewerkt en studenten stimuleren om de opleiding tijdig af te ronden. Wel beveelt het panel aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan de begeleiding van de studenten inzake statistiekgebruik en academisch schrijven (zie ook standaard 4). Met statistiekgebruik wordt bijvoorbeeld bedoeld de aandacht voor het onderscheid tussen steekproef en populatie, de correctie van het significantieniveau voor aantallen hypothesetoetsingen, de betekenis van niet-significante resultaten, en de generalisatie van steekproef naar populatie.

Het panel stelde in het studentenhoofdstuk van de zelfevaluatie vast dat de studenten aangeven dat de lijst met mogelijke thema's voor de masterthese in sommige trajecten beperkt is en soms overlapt met de onderwerpen die aangeboden worden bij de bachelorthese. Het panel besprak dit punt ook met de studenten tijdens het locatiebezoek en stelde vast dat sommige studenten het probleem herkenden, terwijl dit voor andere niet het geval was. Het panel raadt de opleiding aan hier aandacht aan te besteden en oppert dat het smalle aanbod aan onderwerpen mogelijk gerelateerd is aan de beperkte omvang van de staf (zie hieronder, 'Staf').

Didactisch concept en lesmethoden

Het panel stelde in het zelfevaluatierapport vast dat de opleiding, conform de facultaire onderwijsvisie, zodanig is ingericht dat studenten worden gestimuleerd verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leerproces. Concreet vertaalt dit zich ten eerste in het feit dat ze keuzes dienen te maken over het onderwerp van hun praktijkstage en masterthese. Ten tweede is de autonomie zichtbaar bij de realisatie van de eindwerken, waar studenten zelfstandig hun wetenschappelijke kennis en professionele vaardigheden toepassen in de beroepspraktijk. Verder wil de opleiding een zelfstandige en actieve houding stimuleren door het inzetten van activerende werkvormen in de colleges en werkcolleges. Studenten discussiëren over relevante onderwerpen aan de hand van casuïstiek, en worden in individuele en groepsopdrachten uitgedaagd om de stof kritisch te analyseren. Ze worden geconfronteerd met complexe vraagstukken, die hen activeren. Studenten oefenen bovendien in de vakken en tijdens de realisatie van de eindwerken hun professionele vaardigheden. In alle trajecten wordt ook reflectie op het professioneel handelen als belangrijk beschouwd (onder andere door middel van intervisie). Tijdens de gesprekken toonden de studenten en alumni zich tevreden over het didactisch concept en de lesmethoden. Ze gaven aan de toenemende mate van zelfstandigheid zeer te waarderen.

Staf

Op peildatum 1 juli 2017 beschikte circa 80% van de docentenstaf over een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO); 90% was gepromoveerd. Docenten die nog niet over een BKO beschikken, worden aangespoord deze alsnog te behalen. Het zelfevaluatierapport geeft aan dat de docenten die hier nog niet over beschikken, een kleine onderwijsaanstelling hebben. Het panel stelde vast dat docenten die een sleutelfunctie in de opleiding uitoefenen, zoals de trajectcoördinatoren, in een aantal gevallen ook over een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO) beschikken.

Het docententeam bestaat behalve de cursuscoördinatoren ook uit (junior)docenten, bij wie de nadruk ligt op het geven van onderwijs aan kleine groepen. Het panel stelde in het zelfevaluatierapport vast dat een aanzienlijk deel van de staf ook werkzaam is bij externe instellingen of bedrijven. Er worden bovendien veel gastdocenten uit de praktijk ingezet. Het opleidingsmanagement legde uit dat door de inzet van praktijkdocenten in de klinische trajecten de studenten in aanraking komen met GZ-gecertificeerde praktijkmensen. Het panel bevroeg tijdens het locatiebezoek hoe de opleiding de coherentie bewaakt van de cursussen waarvoor deze gastdocenten worden ingezet. Uitgelegd werd dat ze uitgebreid worden geïnstrueerd en dat de cursuscoördinator het overzicht en de coherentie bewaakt. Alumni en studenten drukten tijdens het locatiebezoek hun appreciatie uit voor de inzet van mensen met expertise in het relevante werkveld. Het panel waardeert dat de opleiding op deze manier nauwe banden met het werkveld onderhoudt en komt tot de conclusie dat deze gastdocenten adequaat worden aangestuurd.

Het panel stelde vast dat de bachelor- en masteropleiding Psychologie in grote mate door hetzelfde docententeam wordt verzorgd. In het zelfevaluatie-rapport wordt aangestipt dat voor sommige docenten, na de vele veranderingen die in de voorbije jaren in bachelor en master gerealiseerd werden, het risico op verandermoeheid bestaat. Bovendien observeerde het panel, op basis van de lijst van bij de opleiding betrokken docenten, dat de opleiding door een qua omvang relatief beperkte staf wordt aangeboden. Het panel onderzocht daarom welk beleid geldt bij de verdeling van onderwijs- en onderzoekstijd van docenten. Het opleidingsmanagement legde uit dat de richtlijn geldt dat alle docenten minstens 20% van hun aanstelling ingezet worden voor onderwijs, zodat alle stafleden ook voldoende actief zijn in onderwijs, en de capaciteit van onderwijzend personeel voldoende is. Tegelijkertijd gaf de docentengroep ook verschillende voorbeelden van stafleden die voor een kleiner aandeel van hun aanstelling actief zijn in onderwijs. Het opleidingsmanagement verklaarde dat afdelingen grote autonomie hebben in hoe ze de 20%-regel implementeren. Het VU-brede en facultaire beleid is wat dit betreft echter recent gewijzigd. Men wil in de toekomst duidelijker op de 20%-norm sturen.

De docenten waren van mening dat er veerkracht is bij en solidariteit tussen de docenten, wat belangrijk is in het hanteren van de werkdruk. Ze legden uit hoe de recente afstemming tussen de mastertrajecten ook voor efficiëntiewinst zorgt. Wel werd bevestigd dat het onderwijs hoofdzakelijk gedragen wordt door een kleine groep docenten, terwijl de totale omvang van de beschikbare staf groter is. Het is bovendien deze eerder beperkte groep die de veranderingen heeft geïmplementeerd en zal implementeren (onder andere afstemming van de trajecten, internationalisering, invoering tweede beoordelaar masterthese). Dit neemt niet weg dat het panel van de studenten en alumni vernam dat ze zeer tevreden zijn over de beschikbaarheid van de docenten. Dit wordt bevestigd door de cursusevaluaties, die aangeven dat de tevredenheid van studenten over de docenten groot is (4,17 op een vijf-puntsschaal). Tijdens het gesprek met de alumni vernam het panel wel dat voor sommige afstudeertrajecten de inzet van een beperkt aantal docenten soms tot een versmalling en herhaling van de aangeboden thema's leidt. Andere alumni en studenten konden zich in deze opmerking echter niet vinden.

Op basis van deze observaties komt het panel tot de aanbeveling dat het opleidingsmanagement moet zoeken naar manieren om een groter aandeel van de staf in te zetten voor onderwijs en meer te sturen op de 20%-ondergrens voor de inzet in onderwijs van elke docent. Hoewel de opleiding volgens het panel erin geslaagd is door de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf de kwaliteit van het onderwijs te blijven garanderen, staat deze kwaliteit enigszins onder druk. Zeker met het oog op de lopende veranderingen, raadt het panel aan te zoeken naar manieren om de onderwijsbelasting beter te spreiden.

Toelating en instroom

Het panel stelde vast dat de instroom in de afgelopen jaren redelijk constant is geweest en varieert tussen de 230 en 290 studenten. Sinds collegejaar 2016-2017 worden de trajecten Arbeids- en Organisationspsychologie en Sociale Psychologie in het Engels aangeboden, wat ertoe geleid heeft dat deze in toenemende mate studenten uit het buitenland aantrekken.

Het panel stelde vast dat de toelating tot de klinische stages selectief is, omdat voor het werken met een klinische populatie bepaalde kennis en vaardigheden vereist zijn. Daarom worden klinische cursussen uit de bacheloropleiding verplicht gesteld, waarbij een toelatingscommissie van de opleiding bepaalt of studenten toelaatbaar zijn, dan wel of er nog deficiënties zijn. Studenten die deficiënties vertonen, kunnen deze wegwerken in de cursorische fase van de masteropleiding. Vanaf collegejaar 2018-2019 zal dit echter voor de start van de masteropleiding moeten gebeuren, om de studievertraging binnen de master te beperken (zie 'studeerbaarheid').

Tijdens het locatiebezoek legden de studenten die hun bacheloropleiding aan de VU hebben gevolgd uit dat ze zich goed voorbereid voelden op de masteropleiding, omdat de voorlichting in de bachelor duidelijk is en de mastertracks goed aansluiten op de leerlijnen uit de bachelor. Wel vernam het panel van studenten die hun bacheloropleiding elders hebben afgerond, dat de voorlichting beter

kan, onder andere wat betreft de informatie over de structuren van de universiteit en de verwachte zelfstandigheid in het leerproces van studenten. Dit werd zowel tijdens het locatiebezoek, als in het studentenhoofdstuk in het zelfevaluatie-rapport geopperd. Tegen die achtergrond raadt het panel aan hier werk van te maken.

Studeerbaarheid en studierendement

Het panel stelde in het zelfevaluatie-rapport vast dat het rendement van de opleiding de afgelopen jaren is teruggelopen: waar in 2009 nog 31% van de studenten de opleiding afrondde binnen één jaar, gold dit in 2016 nog voor slechts 14% van de studenten. De opleiding heeft de oorzaken van de studievertraging in kaart gebracht, wat het panel een goed initiatief vindt. Een eerste oorzaak ligt bij het toegenomen aandeel studenten dat instroomt uit andere bacheloropleidingen. Tot op heden kunnen deze studenten meteen in de master instromen en werken ze hun deficiënties weg tijdens de masteropleiding. Dit leidt er echter toe dat ze later met hun praktijkstage beginnen, die bovendien vaak in deeltijd wordt uitgevoerd, zodat opgelopen vertraging verder uitloopt. Om deze bron van vertraging aan te pakken, geldt vanaf 2018-2019 dat alle deficiënties voor de start van de masteropleiding weggewerkt moeten worden, zodat alle studenten tijdig aan hun praktijkstage kunnen beginnen.

Een tweede oorzaak ligt bij aan stage gerelateerde studievertraging. De opleiding heeft vastgesteld dat het aantal uren dat studenten investeerden in de praktijkstage en de these niet in verhouding stond tot het aantal EC dat eraan werd toegekend. Tegen die achtergrond werd de these in alle trajecten gelijkgesteld op 18 EC en omvat de praktijkstage overall 24 EC. Daarnaast werden ook initiatieven genomen om te waarborgen dat studenten niet meer tijd besteden aan de stage dan is afgesproken. Zo werd op landelijk niveau overeengekomen dat stages op stageplekken waarmee afspraken gemaakt zijn, het aantal voorziene uren niet mogen overschrijden, zodat er geen concurrentie is tussen de universiteiten. Voor de stageplekken waarmee de VU geen vaste afspraken heeft gemaakt, wordt verscherpt toegezien op het aantal door de student gepresteerde uren. Het panel stelde in het zelfevaluatie-rapport bovendien vast dat studenten die moeite hebben met het vinden van een stage, extra sollicitatietrainingen en begeleiding krijgen. Voor wat betreft de masterthese ondersteunen intervisiegroepen studenten die er moeite mee hebben om hun masterthese tijdig af te ronden.

Een derde oorzaak van het lage studierendement ligt bij de beperkte capaciteit van bepaalde cursorische onderdelen. Hierop werd hierboven al ingegaan (zie 'Curriculum'). Aan dit probleem werd tegemoet gekomen door studenten vanaf 2017-2018 te laten kiezen tussen vier cursussen die geen capaciteitslimiet hebben; daarnaast zijn er ook drie keuzecursussen met beperkte toegang.

Een vierde oorzaak ligt bij het feit dat studenten aangeven moeite te hebben met de toegenomen autonomie die binnen de opleiding van studenten wordt verlangd. Dit geldt met name voor studenten die van andere universiteiten komen. Het panel las in het zelfevaluatie-rapport dat meer voorlichtingsmomenten worden ingelast om dit probleem te verhelpen. Het waardeert deze werkwijze, en geeft als suggestie mee ook meer op de begeleiding van studenten tijdens de master in te zetten.

De studenten met wie het panel tijdens het locatiebezoek sprak, erkenden bovengenoemde bronnen van vertraging. Ze gaven aan het programma pittig maar haalbaar te vinden. In principe is het mogelijk om binnen de nominale studieduur de opleiding af te ronden, maar hiervoor is nauwkeurige en strikte planning nodig. Studenten van de klinische trajecten verwezen ook naar de combinatie van stage en cursorisch onderwijs, die sommigen zwaar valt. Studenten en alumni vertelden bovendien dat het vaak de eigen keuze van de student is om de stage langer te laten duren, omdat dit de perspectieven op een baan verbetert. De stagecoördinator legde uit dat het daarom belangrijk is om studenten goed in te lichten over de voor- en nadelen van de eigen keuze om de stage te verlengen.

Samenvattend waardeert het panel dat de opleiding stappen heeft genomen om de oorzaken van studievertraging grondig in kaart te brengen en dat acties zijn uitgewerkt om hiervoor een oplossing te bieden. Het panel is van mening dat voor het opleidingsmanagement de problematiek duidelijk is. De meeste maatregelen zijn echter recent geïmplementeerd of moeten nog ingevoerd worden. Bijgevolg kunnen ze nog niet op hun merites beoordeeld worden. Het panel is daarom van mening dat de opleiding de effectiviteit van de maatregelen tijdig en goed moet evalueren en verder beleid moet uitwerken indien blijkt dat de huidige initiatieven niet tot resultaten leiden.

Opleidingscommissie (OLC), verbeterbeleid, studentbetrokkenheid

Het panel leerde uit het zelfevaluatierapport dat de OLC voor de masteropleiding ten minste na elke onderwijsperiode samenkomt om de cursusevaluaties, inclusief de evaluaties door betrokken docenten, te evalueren. De leden van de OLC legden uit dat ze elke individuele cursusevaluatie bekijken. De docenten leggen op basis van eigen ervaringen en de cursusevaluaties verbetervoorstellen voor aan de OLC. Indien de OLC uit de cursusevaluaties concludeert dat zich bij een cursus een probleem voordoet, of indien de reactie van de docenten onduidelijk is, grijpt zij in. De resultaten worden gedeeld met de opleidingsdirecteur die indien nodig verdere acties neemt en de docent contacteert. Het panel stelde vast dat van de 51 vakken die in 2016-2017 werden geëvalueerd, studenten gemiddeld een 3.8 gaven op de inhoud van het onderwijs (op een vijfpuntsschaal) en 4.1 voor de docenten. Deze gegevens worden door de curriculumevaluatie bevestigd.

De studenten gaven tijdens het locatiebezoek aan dat ze zich gehoord voelen, dat er met hun input rekening wordt gehouden en dat goed gecommuniceerd wordt over de resultaten en acties ten gevolge van de bevragingen. Het studentenhoofdstuk van het zelfevaluatierapport stipt echter aan dat er ook studenten zijn die vinden dat er meer helderheid kan zijn over bij wie ze terecht kunnen bij problemen. Het panel geeft als suggestie mee nog beter te communiceren over de rol die de Facultaire Studentenraad hierin speelt.

Het panel is van mening dat de OLC haar kerntaken adequaat uitvoert. Het ging ook met de OLC in gesprek over de grote thema's waarop ze wil inzetten. Het vernam dat de OLC's van de bachelor- en masteropleiding recent gescheiden werden om beter het overzicht op de opleiding te kunnen houden. Het panel vindt dat het proactief sturen op thema's, waarop de OLC sterk wenst in te zetten, beter kan. Zo kan het panel zich voorstellen dat de agenda van de OLC meer vooruitziend, en themagewijs, en minder reactief wordt ingevuld. Zeker gezien het intensieve veranderproces waarin de opleiding zich momenteel bevindt, dient de OLC hier volgens het panel een meer sturende rol te spelen.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de masteropleiding Psychologie van de VU beschikt over een solide en coherent curriculum, dat de studenten in staat stelt de beoogde leerdoelen te bereiken. Er worden volgens het panel vijf duidelijk uitgewerkte afstudeertrajecten aangeboden. Het panel waardeert dat de opleiding waar mogelijk en wenselijk werk maakt van de afstemming van de curricula en procedures van de trajecten, en moedigt de opleiding aan dit proces voort te zetten. Het panel stelde vast dat er overlap bestaat tussen de afstudeertrajecten Sociale Psychologie en Arbeids- en organisatiepsychologie en heeft begrip voor de beslissing om deze beide trajecten te integreren. Wel raadt het aan goed na te denken over de vormgeving van het nieuwe, geïntegreerde traject.

Op basis van het geconsulteerde studiemateriaal komt het panel tot de conclusie dat de cursussen van de trajecten goed zijn uitgewerkt, met onderwerpen die aansluiten bij de state-of-the-art en nieuwe ontwikkelingen in het werkveld, en dat studiehandleidingen met zorg zijn opgesteld. De elektronische leeromgeving zorgt ervoor dat alle informatie eenvoudig raadpleegbaar is voor studenten.

Het panel stelde vast dat de verdeling tussen het cursorische en praktische deel (stage en masterthese) van het programma in de verschillende trajecten evenwichtig is en constateerde dat

de studenten zich voorbereid voelen om aan het praktische deel van het programma te beginnen. Dit geldt ook voor de studenten van de klinische trajecten, waar studenten vanaf de start van het masterjaar met de stage en masterthese kunnen starten. De goede aansluiting wordt voor studenten die een bacheloropleiding aan de VU volgden verzekerd door de specialisatie die al in het derde bachelorjaar begint; voor studenten die hun bachelordiploma elders behaalden, geldt dat ze hun deficiënties dienen weg te werken voor de start van de stage.

Het panel komt tot de conclusie dat het concept en de begeleiding van de masterthese op orde zijn. Het waardeert dat er strikt toezicht is op de kwaliteit van de begeleiding van theses die extern worden uitgevoerd en dat deze optie niet wordt aangemoedigd. Wel vraagt het panel dat de opleiding erop toeziet dat het aanbod van mogelijke these-onderwerpen in alle trajecten voldoende groot is. Ook beveelt het aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan de begeleiding van de studenten inzake statistiekgebruik en academisch schrijven.

Het panel apprecieert dat een substantieel deel van het onderwijsprogramma uit een stage bestaat. Het heeft vastgesteld dat de studenten deze stage positief evalueren en is van mening dat de procedures van en het toezien op de stage adequaat wordt uitgevoerd, zodat het academische niveau van de stage verzekerd is.

Het panel waardeert bovendien dat de studenten zelfs binnen de beperkte ruimte die de eenjarige master biedt, ruimte krijgen om keuzes te maken. Het heeft vastgesteld dat studenten binnen de track Arbeids- en Organisationspsychologie, conform de interdisciplinaire aard van het werkveld, ook kunnen kiezen voor een cursus uit een aanleunende discipline en vindt het positief dat hierbij strikt wordt toegekeken op de toegevoegde waarde van de gekozen cursus. Het panel waardeert dat in het traject Klinische psychologie hard gewerkt is aan de verbetering van het cursusaanbod. Er worden nu minder cursussen aangeboden, met een grotere capaciteit, die bovendien in lijn zijn gebracht met de visie en kernwaarden van de VU. Het panel stelt echter vast dat bepaalde keuzevakken nog steeds een beperkte capaciteit hebben. Met name de masterclass Psychosen en Prepsychotische Beelden is zeer populair maar kan slechtes door een beperkt aantal studenten gevolgd worden en is daarom voor een bottleneck in de opleiding zorgen, die voor sommige studenten tot studievertraging leidt. Hoewel het panel de kleinschaligheid en toepassingsgerichtheid van de masterclass zeer apprecieert, vraagt het de opleiding om mogelijkheden om de capaciteit uit te breiden, grondig te exploreren.

Het panel stelde vast dat acties werden ondernomen om het lage rendement van de opleiding aan te pakken. De meeste van deze initiatieven zijn recent doorgevoerd of moeten nog geïmplementeerd worden. Daarom kan hun effectiviteit nog niet geëvalueerd kan worden. Samen met de opleiding stelt het panel vast dat de studievertraging een persistent en lastig op te lossen probleem is, waarvoor geen pasklare oplossingen bestaan. Aangezien het studierendement echter in de afgelopen periode nog daalde, dient dit probleem met prioriteit te worden aangepakt. In toekomstige acties moet volgens het panel ook rekening worden gehouden met het feit dat het vaak de eigen keuze van studenten is om hun stage te laten uitlopen om hiermee hun kansen op de arbeidsmarkt en een vervolgopleiding binnen de GGZ te verbeteren. Ook de moeite die sommige studenten van de klinische trajecten ervaren met de combinatie van cursorisch onderwijs en stage, kan volgens het panel nog beter in kaart worden gebracht.

Het panel waardeert dat de opleiding weliswaar inzet op internationalisering, maar dit gericht doet en de klinische trajecten in het Nederlands aanbiedt. Het heeft vastgesteld dat conform de ambitie om een open universiteit te zijn, de diverse achtergronden van de studenten ook vertaling vinden in het stijgende aantal stageplekken waar interculturele diagnostiek en behandeling belangrijk is. Het panel waardeert dat de opleiding in deze context onderzoeksprojecten opzet en zo concrete invulling geeft aan de maatschappelijke ambities van de VU.

Het panel heeft vastgesteld dat diverse werkvormen worden ingezet die aanzetten tot actief leren. Positief vindt het panel dat studenten worden gestimuleerd verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces. Wel vraagt het panel om zeker studenten, die hun bacheloropleiding aan een

andere universiteit hebben gevolgd, goed te informeren over en te begeleiden in dit op autonomie gerichte onderwijsmodel, om zo het risico op studievertraging te beperken.

De inhoudelijke en didactische expertise van de staf is goed en het panel waardeert dat de opleiding actieve onderzoekers inzet. Dat veel met docenten uit het werkveld wordt gewerkt, bevordert volgens het panel de oriëntatie op het werkveld van de opleiding. Bovendien heeft het panel vastgesteld dat deze gastdocenten goed worden aangestuurd met het oog op coherentie van het curriculum. Hoewel studenten lovend zijn over de beschikbaarheid van de docenten, is het panel van mening dat een kleine staf de opleiding draagt. De druk op de staf wordt vergroot door de verschillende recente vernieuwingen die werden ingevoerd. Er gelden facultaire richtlijnen inzake het minimumengagement voor onderwijs dat van docenten gevraagd wordt, maar het panel heeft vastgesteld dat de mate waarin en manier waarop deze richtlijnen worden geïmplementeerd, nog te veel aan de verschillende afdelingen wordt overgelaten. Hoewel de opleiding door de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf de kwaliteit van het onderwijs is kunnen blijven garanderen, staat deze kwaliteit ook onder druk. Het panel raadt daarom aan duidelijker te sturen op de normen voor onderwijs-/onderzoeksbelasting van docenten en te zoeken naar manieren om ook staf die minder bij onderwijs betrokken is, meer te betrekken. Het panel is van mening dat dit nodig is om de flexibiliteit, inzetbaarheid en kwaliteit van het docentenkorps te kunnen blijven waarborgen en ervoor te zorgen dat alle geplande vernieuwingen ook uitgevoerd worden.

Het panel is van mening dat de OLC reactief goed werk verricht en dat de studenten zich gehoord voelen door de opleiding. Wel kan nog beter gecommuniceerd worden waar studenten met hun problemen terecht kunnen. Het panel vindt dat er nog verbetermarge is in de proactieve en strategische werking van de OLC. Er is volgens het panel ruimte om het specifieke beleid, de grote thema's waar de OLC aan wil werken, beter te laten uitkristalliseren en er dan actief op te sturen.

Conclusie

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Toetsbeleid en toetsvormen

Het zelfevaluatie rapport beschrijft hoe het facultaire toetsbeleid op het universitaire beleid is geënt en beschreven staat in het Handboek Kwaliteitszorg. Er gelden duidelijke regels voor de aanstelling van cursuscoördinatoren en examinatoren. Het toetsprogramma vormt een belangrijk instrument voor de opleidingsdirecteur en Examencommissie (EC) om toezicht te houden op de toetsing in relatie tot de einddoelen van de cursus, en de eindtermen van de opleiding. Voor elke cursus wordt een toetsdossier opgesteld, waarin onder andere leerdoelen, toetsvormen, aantal toetsmomenten en beoordelingswijze worden opgesomd. De gehanteerde toetsvorm dient in principe afgestemd te zijn op de leerdoelen van de cursus, zoals deze in het toetsdossier beschreven worden. De examinatoren bepalen, in overleg met de opleidingsdirecteur en de trajectcoördinator, welke toetsvorm het meest geschikt is. De examinerator dient ervoor te zorgen dat alle informatie over toetsing helder wordt opgenomen in de studiehandleiding die beschikbaar is op Canvas, de digitale leeromgeving. Ter voorbereiding van het tentamen wordt bovendien steeds een representatief voorbeeldtentamen ter

beschikking gesteld. Voor alle tentamens geldt dat de toets en bijhorende beoordelingscriteria standaard door een inhoudelijk gekwalificeerde collega goedgekeurd dienen te worden voordat het tentamen plaatsvindt. Studenten hebben recht op inzage van hun tentamen, waar ze uitleg kunnen krijgen over hun resultaten, op basis van een antwoordmodel. Op die manier wil de opleiding de transparantie optimaliseren.

Het panel stelde in het overzicht van gebruikte toetsvormen per cursus en in de steekproef van vakken die het consulteerde vast dat in de opleiding gebruik gemaakt wordt van een diversiteit aan toetsvormen. De studenten en alumni bevestigden tijdens het locatiebezoek dat verschillende toetsvormen worden ingezet. Ze waarderen dat in de masteropleiding voor de tentamens vaker gebruik gemaakt wordt van open vragen, soms in combinatie met meerkeuzevragen. In het algemeen waren studenten en alumni het erover eens de tentamens een goede afspiegeling van de leerstof te vinden en waardeerden ze de afwisseling tussen tentamens en schriftelijke opdrachten. Het panel waardeert bovendien dat in het merendeel van de vakken meer dan één toets wordt ingezet om het eindcijfer te bepalen.

Uit de steekproef van vakken en de studiegids concludeert het panel dat de informatie over toetsing op heldere wijze voor de studenten ter beschikking wordt gesteld, onder andere op de elektronische leeromgeving. Deze bevinding werd tijdens het locatiebezoek door studenten en alumni bevestigd.

Beoordeling stage en masterthese

Voor de beoordeling van de masterthese wordt gebruik gemaakt van een standaard beoordelingsformulier. Het betreft een nieuw evaluatieformulier dat in 2017-2018 voor het eerst in gebruik werd genomen. De Examencommissie (EC) lichtte tijdens het locatiebezoek toe dat nu hetzelfde evaluatieformulier in alle trajecten wordt gebruikt en dat het uitgebreid getest werd, alvorens ingevoerd te worden. Het panel waardeert dat voor het nieuwe formulier gebruik gemaakt wordt van een rubric, die de verschillende beoordelingscriteria helder maakt. Het panel stelde vast dat de invulling van de rubric automatisch tot het toekennen van een cijfer leidt.

Het panel constateerde dat bij de invoering van het nieuwe beoordelingsformulier ook de verplichting werd ingesteld om met twee beoordelaars te werken. Het panel is van mening dat dit een noodzakelijke ontwikkeling is en is bovendien van mening dat de EC een meer sturende en proactieve rol kan spelen bij het toezicht op de naleving van deze richtlijn. Het opleidingsmanagement en de EC legden uit dat in sommige afstudeertrajecten voordien al met twee beoordelaars werd gewerkt, maar dat de twee beoordelaars dan hun oordeel samen op één formulier noteerden. Deze werkwijze is nu veranderd in de zin dat beide beoordelaars apart het formulier invullen. Beide beoordelaars evalueren het schrijfproduct (de these). De eerste beoordelaar evalueert bovendien ook de werkhouding van de student. Het panel waardeert dat aan beide componenten aandacht wordt besteed in de beoordeling.

Het panel stelde vast dat er duidelijke regels zijn inzake aanstelling van de beoordelaars. Ten minste één van de beoordelaars moet aan de opleiding verbonden zijn. De tweede beoordelaar wordt aangeduid door de masterthesecoördinator, die hierbij de richtlijnen die zijn opgesteld door de EC, volgt. Deze richtlijnen waarborgen ook dat eerste en tweede beoordelaars de facto onafhankelijk van elkaar kunnen beoordelen, wat onder andere inhoudt dat een promovendus niet samen met zijn of haar promotor kan beoordelen.

Ook gelden heldere richtlijnen over de vaststelling van het eindcijfer. De eerste en tweede beoordelaar stellen in samenspraak het eindcijfer vast op een samenvattend formulier. Indien beide het niet eens worden, schakelt de masterthesecoördinator een derde beoordelaar in, wiens oordeel onafhankelijk en bindend is. De student ontvangt het samenvattende formulier en heeft de mogelijkheid om hierop feedback te ontvangen. Studenten gaven aan tevreden te zijn over de mate van feedback die ze ontvangen.

Het panel exploreerde bovendien de manier waarop de stages geëvalueerd worden. Het stelde vast dat voor de verschillende trajecten in de handleidingen duidelijk beschreven staat wie bij de beoordeling betrokken is en wat de verschillende rollen van de betrokkenen zijn. Het waardeert dat duidelijke beoordelingsformulieren werden uitgewerkt, waarop de criteria op basis waarvan de beoordeling gebeurt, helder zijn vermeld. Het finale cijfer is gebaseerd op het professionele handelen van de student tijdens de stage en het stageverslag. De begeleider die is aangesteld vanuit de VU bepaalt het finale cijfer van de student op basis van de beoordeling van de stagebegeleider van de stage-instelling, de eigen beoordeling en een afsluitend evaluatiegesprek met de student en de stagebegeleider van de stage-instelling. In de klinische trajecten wordt bovendien ook een tussentijdse evaluatie georganiseerd. Alumni gaven tijdens het locatiebezoek aan tevreden te zijn met de beoordelingsprocedure van de stage.

Het panel stelde in de steekproef van stageverslagen die het beoordeelde (zie standaard 4) vast dat voor een aanzienlijk deel van de stageverslagen het beoordelingsformulier ontbrak. Het panel ging hierover in gesprek met het opleidingsmanagement en de EC, die uitlegden dat de stages pas sinds kort mee in beschouwing genomen worden als eindwerk van de opleiding. Sinds die datum worden de beoordelingsformulieren centraal door de studentenevaluatie verzameld. Voordien werden deze decentraal gearchiveerd door de betrokken examinator. De opleiding brengt nu de archivering op orde, zodat alle beoordelingsformulieren ook centraal beschikbaar zijn.

Samenvattend is het panel van mening dat de beoordeling van masterthese en stage van degelijk is.

Borging van de toetskwaliteit en EC

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en borging van de toetsing is belegd op verschillende niveaus. De examinator is de eerste verantwoordelijke voor de kwaliteit van de toetsing van de cursus. De opleidingsdirecteur is verantwoordelijk voor het toetsproces. De EC houdt toezicht op het toetsproces en is de eindverantwoordelijke voor de borging van de toetskwaliteit.

De faculteit kent sinds september 2017 één centrale EC, waaronder drie clusterspecifieke examencommissies ressorteren. De voorzitters van deze examensubcommissies vormen, samen met een onafhankelijke voorzitter en een toetsdeskundige, de centrale EC. Op termijn zal hier nog een juridisch deskundige aan worden toegevoegd, wat het panel waardeert. De toetsdeskundige en juridisch deskundige dienen van buiten de faculteit te komen. De EC legde tijdens het locatiebezoek uit het toetsbeleid en standaardisering van de toetsprocedures op het niveau van de facultaire EC plaatsvindt. De operationele taken van de EC worden uitgevoerd in de subcommissies, die bovendien gevraagd en ongevraagd advies verlenen aan de centrale EC. De aanwezigheid van de toetsdeskundige in de examensubcommissie wordt door het panel gewaardeerd. Uitgelegd werd dat de facultaire EC structureel afstemt met het faculteitsbestuur, zodat beleidsacties meteen op dat niveau kunnen worden kortgesloten. Tijdens de gesprekken werd het toevoegen van een tweede beoordelaar en het feit dat dat ook implicaties heeft op het vlak van de belasting van de staf, aangeduid als een zaak die op dat niveau meteen kan worden afgestemd.

Het panel besprak tijdens het locatiebezoek hoe de subexamencommissie van de opleiding Psychologie de kwaliteit van de toetsing controleert. Het vernam dat hiertoe verschillende bronnen worden gebruikt, zoals de cursusevaluaties door de studenten, de resultaten van psychometrische toetsanalyses en individuele klachten van studenten. Indien nodig gaat de EC in gesprek met een examinator om tot een verbeterplan te komen, wat in nauw overleg met de opleidingsdirecteur gebeurt. De EC legde uit dat de kwaliteit van meerkeuzevragen structureel getest wordt en dat docenten hierover geïnformeerd worden over de resultaten. De docenten gaven aan deze werkwijze erg te waarderen. De EC kan indien ze dit nodig acht, ook individuele toetsen opvragen en beoordelen. Indien acties om de toetskwaliteit te verbeteren, die door de EC werden voorgesteld, niet worden opgevolgd, kan contact opgenomen worden met de opleidingsdirecteur. De EC neemt bovendien een steekproef van 10% van de afgeleverde theses, die onafhankelijk beoordeeld worden door twee leden van de examensubcommissie. Indien nodig (bij te hoge of te lage cijfers of bij

ontbreken van een beoordelingsformulier) wordt contact opgenomen met masterthesecoördinator en de examiner. De resultaten worden daarnaast ook teruggekoppeld aan de opleidingsdirecteur.

Overwegingen

Het panel komt tot de conclusie dat de masteropleiding Psychologie van de VU beschikt over een degelijk toetsstelsel, met heldere procedures die ertoe leiden dat de toetsing valide, betrouwbaar en transparant is. Het panel vindt dat het toetsstelsel degelijk vertaald wordt in de praktijk, met voldoende variëteit in de toetsvormen om de kennis, inzichten en vaardigheden van de studenten in kaart te brengen. Het panel sluit zich bij de studenten aan in hun tevredenheid over de aanwezige variatie in de toetsvormen. Het waardeert dat in een aantal van de vakken meer dan één toets wordt ingezet om het eindcijfer te bepalen.

De kwaliteit van de beoordeling van de mastertheses is eveneens op orde. Het panel is van mening dat het nieuwe beoordelingsformulier de beoordelingscriteria helder weergeeft. Het panel waardeert bovendien dat er op dit formulier ruimte is voor de evaluatie van zowel het schrijfproduct als de werkhouding (proces). Er zijn bovendien duidelijke richtlijnen over hoe er tot één cijfer gekomen moet worden, ook bij beoordelingen die erg van elkaar afwijken. Het panel vindt de toevoeging van een tweede onafhankelijke beoordelaar een positieve en noodzakelijke ontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de capaciteit die dit vereist. Een mogelijke oplossing bestaat er volgens het panel in om een deel van de staf dat vooral actief is in onderzoek bij deze taak te betrekken. Het panel is bovendien van mening dat de EC een meer sturende en proactieve rol kan spelen in de monitoring van de implementatie van deze regel.

Het panel komt tot de conclusie dat de evaluatie van de stages degelijk is, met duidelijke procedures en formulieren. Het panel waardeert dat de examiner van de VU het finale cijfer vaststelt, en hierbij rekening houdt met de beoordeling van de stagebegeleider van de stage-instelling en de resultaten van een afsluitend gesprek met alle betrokken partijen. Het panel heeft vastgesteld dat de beoordelingsformulieren voor de stage nu centraal door de studentenadministratie worden gearhiveerd, wat volgens het panel noodzakelijk is, aangezien de stages nu ook als eindwerk gelden (zie ook standaard 4).

Het panel waardeert dat in de EC van de faculteit en in de subexamencommissie toetsdeskundigheid aanwezig is. Het panel is van mening dat de EC op adequate en onafhankelijke wijze toezicht houdt op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing.

Conclusie

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting:

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

In het zelfevaluatie rapport wordt uitgelegd dat het programma zodanig is opgezet dat de student bij afstuderen aan alle eindtermen voldoet. De masteropleiding Psychologie heeft twee eindwerken, de stage en de these, die gelden als 'proeve van bekwaamheid' en die de studenten in staat stellen om geïntegreerd aan te tonen dat ze de beoogde eindkwalificaties van de opleiding hebben bereikt.

Het panel raadpleegde van een steekproef van 15 studenten zowel de thesis als het stageverslag. Deze tonen volgens het panel aan dat de studenten aan de beoogde leerdoelen voldoen en het academische masterniveau halen. Wel stelde het panel vast dat de kwaliteit van de rapportage en het statistiekgebruik in de mastertheses wisselend was. Het vraagt de opleiding hierop blijvend toe te zien en met name op deze beide punten, in te zetten op begeleiding. Op het vlak van de stageverslagen stelde het panel vast dat deze ook ruimte bieden voor een kort verslag van de persoonlijke ontwikkeling van de student/stagiaire, wat het panel positief vindt.

Het panel stelde op basis van het zelfevaluatie-rapport vast dat de externe begeleiders van eindwerken doorgaans tevreden zijn over het behaalde niveau van de masterstudenten. Dat blijkt uit hun evaluaties, maar ook uit het grote aantal vaste plekken voor praktijkstages en masterthesestudenten in bedrijven en GGZ-instellingen. Het panel constateerde bovendien dat de opleiding, door de diverse samenstelling van de studentenpopulatie, bijdraagt aan de ontwikkeling van interculturele diagnostiek. Hierdoor levert de opleiding alumni af die een reële invulling geven aan de maatschappelijke ambities van de VU. Het panel waardeert dat de opleiding in deze context onderzoeksprojecten opzet en zo concrete invulling geeft aan de maatschappelijke ambities van de VU.

Uit de resultaten van de Nationale Studenten Enquête (NSE) blijkt dat sommige studenten vinden dat ze beter voorbereid kunnen worden op hun verdere carrière. De opleiding geeft in het zelfevaluatie-rapport aan dat dit een punt is waar al aan gewerkt wordt, door de organisatie van carrièredagen, bijeenkomsten voor studenten en het aantrekken van praktijkdocenten. De alumni met wie het panel tijdens het locatiebezoek kon spreken, gaven echter aan wel tevreden te zijn over de mate waarin de opleiding de tools heeft geboden om als startende professional aan de slag te gaan. Het panel waardeert dat de opleiding beschikt over een breed en divers samengestelde veldadviesraad, aangezien dit het gremium bij uitstek is om dit thema aan te kaarten.

Afgestudeerde masterstudenten van de klinische trajecten voldoen aan de criteria voor postdoctorale opleidingen tot BIG-geregistreerde beroepen binnen de GGZ. Omdat het voor alumni moeilijk blijft om een plaats binnen de GGZ te bemachtigen, heeft de opleidingsdirecteur overleg met praktijkopleiders van de GGZ-opleiding om de doorstroom van getalenteerde studenten te verbeteren. Het panel waardeert dit initiatief.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat het curriculum en de toetsing studenten in staat stellen de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De steekproef van eindwerken die het panel consulteerde, bevestigt dat de studenten voldoen aan de beoogde eindtermen en het academische masterniveau. Wel is het panel van mening dat in de mastertheses goed moet worden toegezien op de kwaliteit van het taalgebruik en op de ontwikkelingen in het gebruik van statistiek, en dat blijvend op een goede begeleiding van studenten moet worden ingezet.

Opleiding en panel zijn het erover eens dat de oriëntatie van de studenten op de arbeidsmarkt een blijvend aandachtspunt dient te zijn. Hoewel de resultaten van de NSE aangeven dat studenten dit een werkpunt vinden, werd dit beeld tijdens het locatiebezoek niet bevestigd door de aanwezige alumni, die van mening waren dat de opleiding hen adequaat had voorbereid om aan de slag te gaan als beginnend professional. Het panel vindt het positief dat de opleiding beschikt over een breed en divers samengestelde werkveldadviesraad, waarbinnen dit thema besproken kan worden.

Het panel waardeert dat de opleiding voor de klinische trajecten de aansluiting met de vervolgoopleidingen van de GGZ garandeert en dat stappen worden gezet om de doorstroom van getalenteerde studenten naar deze opleidingen te verzekeren. Sterk vindt het panel hoe de alumni, onder andere door hun expertise in interculturele hulpverlening, een reële bijdrage leveren aan de maatschappij.

Conclusie

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft Standaard 1, 2, 3 en 4 voor de masteropleiding Psychologie beoordeeld als 'voldoende'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel van het panel over de opleiding daarmee 'voldoende'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Psychologie* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

1. Inleiding

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de eerdere visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000, 2006 en 2012 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2015). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In Nederland is gepoogd in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen werden weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beriep zich o.a. op het argument dat de vierjarige opleidingen als van voldoende niveau zijn beoordeeld en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische studieonderdelen in de bachelorfase.

Bij de bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in een subdiscipline van de psychologie (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is. De nadruk in de bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding psychologie of naar een andere (aanpalende) masteropleiding. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding psychologie is de 1-jarige masteropleiding psychologie een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog. Daarentegen zijn de tweejarige researchmasteropleidingen psychologie of multidisciplinaire researchmasteropleidingen, b.v. in cognitieve neurowetenschap, een noodzakelijke voorwaarde tot een verdere loopbaan in wetenschappelijk onderzoek.

In de bachelor-masterstructuur gaat het om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na afronding van de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding psychologie, dat de bachelor- en masteropleiding juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor- én masteropleiding tezamen. Daarmee verschaft de ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen in de bachelorfase verschilt. Dit zal er toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende afstudeertrajecten) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen.

Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte in de bachelorfase. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding studenten voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan. In Europees kader is de studentmobiliteit in de periode 2010-2016 aanzienlijk toegenomen en diverse psychologieopleidingen bieden tevens bachelorprogramma's in het Engels aan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving in een complexe, multiculturele samenleving. De psychologie is een biopsychosociale wetenschap. Observatie en analyse van intrapersonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de fysieke en maatschappelijke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele, technologische of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en surveys en combinaties hiervan. Kennis van verschillende veelgebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn en functioneren van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en professioneel handelen is daarom onontbeerlijk. Kennis en ervaring met ICT-middelen zoals ingezet bij zorg via internet (e-Health) is ook van groot belang.

3. Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere studieonderdelen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, psychodiagnostiek en psychopathologie.
- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;

- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om (indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;
- d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;
- e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

- a. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de masterspecialisatie;
- b. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;
- c. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de masterspecialisatie) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;
- d. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Kennis en inzicht:

1a. De afgestudeerde heeft aan de hand van (wetenschappelijke) literatuur kennis verkregen van en inzicht verkregen in

KNP	de meest voorkomende stoornissen in de cognitie, de motoriek en/of gedrag ten gevolge van hersendisfuncties.
KOP	de theorie, diagnostiek en interventiemethoden op het gebied van de KOP/KP.
KP	
A&O	het gebied van de arbeids- en organisatiepsychologie en haar toepassingen, in het bijzonder wetenschappelijk verantwoorde kennis en inzichten over het gedrag van individuen en groepen in organisaties en de relaties tussen individuele en groepsgedragingen enerzijds en groeps- en organisationele processen en structuren anderzijds.
SP	het gebied van de sociale psychologie en haar toepassingen, in het bijzonder interacties binnen en tussen groepen, communicatie, en sociale beïnvloeding.

1b. Daarnaast heeft de afgestudeerde kennis genomen van recente wetenschappelijke onderzoeken en ontwikkelingen in de praktijk van het betreffende vakgebied (voor de klinische trajecten: op het gebied van diagnostiek en interventiemethoden).

1c. Ook is de afgestudeerde in staat wetenschappelijke literatuur op kwaliteit te evalueren.

Toepassen van kennis en inzicht:

2. De afgestudeerde van het masterprogramma heeft/is in staat

- a. op gevorderd niveau inzicht te laten zien in het toepassen van psychologische kennis op het gebied van het betreffende vakgebied
- b. kennis op het gebied van de KNP/KOP/KP/A&O/SP te gebruiken om psychologische vraagstukken in het betreffende vakgebied adequaat te analyseren;
- c. diagnostiek in het betreffende beroepsgebied op basisniveau uit te voeren;
- d. op basisniveau interventies te ontwikkelen en uit te voeren.
- e. wetenschappelijk onderzoek (SP: zowel laboratorium- als veldonderzoek) op het betreffende gebied op te zetten, uit te voeren en te rapporteren.

Oordeelsvorming:

3a.

KNP	De afgestudeerde kan de gevolgen van zijn of haar handelen als professional ten opzichte van patiënten en participanten in onderzoek en hun sociale omgeving kritisch beschouwen en
KOP	
KP	
A&O	De afgestudeerde kan – op basis van de wetenschappelijke kennis – kritisch naar het handelen binnen en tussen organisaties kijken, vooral daar waar dit handelen gebaseerd is op niet goed gefundeerde kennis en inzichten.
SP	De afgestudeerde kan op basis van theoretisch of empirisch onderzoek voldoende onderbouwde conclusies trekken en aanbevelingen doen aan organisaties of overheidsinstellingen, ook waar de context beperkingen oplegt aan het soort of de hoeveelheid verzamelde informatie.

3b.

KNP	Kan zorgvuldig en verantwoord omgaan met de medisch-ethische aspecten van diagnostiek, behandeling en/of wetenschappelijk onderzoek binnen het domein van de KNP/KOP/KP.
KOP	
KP	
A&O	Daarnaast wordt er van hem of haar verwacht dat hij of zij kritisch-reflectief om kan gaan met wetenschappelijke theorieën en bevindingen in de A&O/SP.
SP	

3c.

KNP	De afgestudeerde heeft een kritische houding in het omgaan met wetenschappelijke theorieën en bevindingen binnen de KNP/KOP/KP.
KOP	
KP	
A&O	nvt
SP	

Communicatie:

4a. De afgestudeerde is in staat om wetenschappelijke en klinische bevindingen en aanbevelingen te rapporteren aan zowel een wetenschappelijk publiek als aan een praktijk-georiënteerd publiek.

4b. De afgestudeerde is eveneens in staat om wetenschappelijk gefundeerde conclusies en aanbevelingen (KNP: vanuit zowel wetenschappelijk onderzoek als klinische observaties) te presenteren en te verdedigen tegenover een kritisch (wetenschappelijk of praktijkgeoriënteerd) publiek.

4c. Bovendien kan de afgestudeerde op een verantwoorde en respectvolle wijze

KNP	patiënten, cliënten, deelnemers aan onderzoek en/of collega's benaderen, en een overeenkomstige werkrelatie met hen aan gaan.
KOP	
KP	
A&O	een professionele werkrelatie aangaan met medewerkers, klanten en opdrachtgevers in organisaties.
SP	deelnemers aan onderzoek en/of collega's benaderen, en een overeenkomstige werkrelatie met hen aan gaan.

Leervaardigheden:

5a. De afgestudeerde beschikt over autonome leervaardigheden, en is in staat om zelfstandig zowel wetenschappelijke als praktijkgerichte literatuur te traceren en te bestuderen, en de inzichten hieruit te vertalen naar de praktijk op de werkvloer.

5b. Daarnaast is de afgestudeerde in staat kennis te vergaren door gebruik te maken van mondelinge overdracht van kennis en kunde, van feedback op academische kennis en van zelfreflectie- en sturing.

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

JAARSHEMA MASTER PSYCHOLOGIE 2017-2018 ONDERSTAAND JAARSHEMA GELDT VOOR STUDENTEN DIE IN 2017-2018 DE MASTER PSYCHOLOGIE VOLGEN.																																											
Mastertrack Work and Organizational Psychology																																											
WEEK	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	Periode 1						Periode 2						Periode 3						Periode 4						Periode 5						Periode 6												
	Social Psychology and Organizational Change (6 EC)						Work and Health (6 EC)						Personality at Work (6 EC)						Internship Work and Organizational Psychology (14 EC)						M-thesis Work and Organizational Psychology (16 EC)																		
	Advanced Human Resources Management (6 EC)						Leadership and Organizations (6 EC)						Advanced Organizational Research Skills (6 EC)																														
	Consumer Services and Business Decisionmaking (6)																																										
	Choose 5 out of 7 electives																																										
Mastertraject Klinische neuropsychologie																																											
WEEK	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	Periode 1						Periode 2						Periode 3						Periode 4						Periode 5						Periode 6												
	Medical Neuroscience and Neuroanatomy (6 EC)						Neuro-imaging (6 EC)						Neuropsychologische Interventiemethoden (6 EC)						Endocrinologische Neuropsychologie (6 EC)																								
	Stage Klinische neuropsychologie (20 EC) of Onderwijsstage Neuropsychologie (20 EC)																																										
	M-thesis Klinische neuropsychologie (16 EC)																																										
Mastertraject Klinische ontwikkelingspsychologie																																											
WEEK	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	Periode 1						Periode 2						Periode 3						Periode 4						Periode 5						Periode 6												
	Psychologische aspecten van klinische ontwikkelingspsychologie (6 EC)						Psychologische interventies in klinische ontwikkelingspsychologie (6 EC)						Evaluatie van interventies bij kinderen en adolescenten (6 EC)						Probleemoplossing (6 EC)																								
	Stage Klinische ontwikkelingspsychologie (18 EC) of Beeldstage Klinische ontwikkelingspsychologie (18 EC) + extra keuzevak van 6 EC																																										
	M-thesis Klinische ontwikkelingspsychologie (18 EC)																																										
	Kies 3 van de 4 keuzevakken																																										

Keuzevakken/electives
 Vakantie/holiday EC = studiepunt/credit

Verplichte vakken/obligatory courses
 Tentamenweek/exam week

MEER WETEN? STUDIEKEUZE.FSE@VU.NL

JAARSHEMA MASTER PSYCHOLOGIE 2017-2018

ONDERSTAAND JAARSHEMA GELDT VOOR STUDENTEN DIE IN 2017-2018 DE MASTER PSYCHOLOGIE VOLGEN.

Mastertraject Klinische psychologie

WEEK	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Periode 1																																											
	Psychie en Soma (6 EC)													Training Gepraktiseerdigheid (6 EC)																													
	Seminarium Gedragstherapie (6 EC)													Seminarium Gedragstherapie (6 EC)																													
	Prevention of Mental Health Problems (6 EC)													Prevention of Mental Health Problems (6 EC)																													
	Cross-cultural and Global Mental Health (6 EC)													Cross-cultural and Global Mental Health (6 EC)																													

Praktijkstage Klinische psychologie (24 EC) of Beleidsstage Klinische psychologie (18 EC + extra keuzevak van 6 EC)

M-thesee Klinische psychologie (18 EC)

Kies 2 keuzevakken

Mastertrack Social Psychology

WEEK	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Periode 1																																											
	Social Processes and Organizational Change (6 EC)													Applied Social Psychology (6 EC)																													
	Applying Theories to Social Issues (6 EC)													Internship Social Psychology (14 EC)																													
	Advanced Organizational Research Skills (6 EC)													M-thesis Social Psychology (16 EC)																													
	Negotiation (6 EC)																																										

Zie voor de actuele status van het rooster: www.rooster.vu.nl

Zie voor een beschrijving van de vakken de studiegids: www.studiegids.vu.nl

Wijzigingen in dit jaarschema voorbehouden

WWW.FGB.VU.NL

MEER WETEN? STU.DIJKELIJDE.FGB@VU.NL

Verplichte vakken/obligatory courses

Tentamenweek/exam week

Verplichte vakken, meerdere keren per jaar aangeboden

Keuzevakken/electives

Vakantie/holiday EC = studiepoint/credit

BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA

Woensdag 21 maart 2018		
11.00	13.30	Voorbereidend overleg en inzien documenten (incl lunch)
13.30	14.15	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken
14.15	14.45	Overleg panel
14.45	15.30	Gesprek met studenten bacheloropleiding
15.30	16.15	Gesprek met studenten masteropleiding
16.15	16.45	Overleg panel + open spreekuur
16.45	17.30	Gesprek met alumni
18.30	21.00	diner (voorbereiden tweede dag)
Donderdag 22 maart 2018		
8.30		Aankomst panel
8.30	9.15	Inzien documenten, voorbereiding gesprekken
9.15	10.00	Gesprek met docenten bacheloropleiding
10.00	10.45	Gesprek met docenten masteropleiding
10.45	11.00	Overleg panel
11.00	11.30	Gesprek met selectie leden van de Opleidingscommissies bachelor en master
11.30	12.15	Gesprek met leden van de Examencommissie
12.15	13.00	Lunch, inzien documenten
13.00	13.30	Voorbereiden eindgesprek met formeel verantwoordelijken
13.30	14.00	Eindgesprek met formeel verantwoordelijken
14.00	16.00	Opstellen voorlopige bevindingen
16:15	16:30	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel

BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek vijftien eindwerken bestudeerd van de masteropleiding Psychologie. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Jaarverslag Examencommissie 2016-2017
- Jaarverslag Opleidingscommissie master 2016-2017
- Toetsprogramma master
- Stappenplan toetsprogramma
- Cursushandleidingen eindwerken (these en stage)
- Cursusdossiers van
  - Advanced organisational research skills
  - Jeugddelinquentie en antisociale ontwikkeling
  - Work and Health